

ЈЕДНА КЊИГА

Књига Јована Попова *Двобој као књижевни мотив*, коју је прошле године објавила издавачка кућа „Академска књига“ из Новог Сада, значајан је допринос српској компаратистици, у којој су методолошки самосвесне студије и иначе реткост. То је, изнад свега, занимљива и јасно написана књига, која ће сигурно бити привлачна и ширим читалачким круговима.

Полазећи од питања зашто мотив двобоја, толико омиљен у прошлости, савременим писцима више није привлачан, Попов објашњава ову еволуцију историјским и друштвеним променама, не губећи при томе из вида да се у књижевности те промене друкчије одражавају и „преламају“ него у осталим друштвеним „низовима“. Утолико ова књига заиста није „ни историјска ни социолошка студија“, већ личан одговор на изазове савремених приступа књижевности, и то у двоструком смислу: одредивши се за једну неминовно интердисциплинарну област каква је тематологија, Попов се у оквиру ње ипак бави оним што је особено књижевно, а на њену начелну незаинтересованост за питања естетске вредности одговара приврженошћу традиционалном књижевном канону. Овај став је условио и избор грађе чија је обухватност узорна – од приказа епских двобоја у *Илијади*, средњовековним *chansons de geste* и нашој усменој епици, преко витешког романа и његових пародија код Ариоста и Сервантеса, двобоја као најважнијег израза мужевности и части (аристократске код Корнеја, грађанске код Стендала, Балзак и Флобера) до средишњег значаја, егзистенцијалног и литерарног, који је двобој заузимао у руској књижевности и даље, све до последњег великог двобоја у *Чаробном брегу* – начин на који Јован Попов приказује развој једног мотива далеко превазилази каталожна набрајања класичних тематолошких студија. Његова књига је сачињена из тумачења класика светске књи-

жевности, која се не задовољавају тиме да опишу место и функцију двобоја у њиховим делима, већ настоје да прикажу и узајамне утицаје и преиначења до којих долази у сусрету између одређеног сужеа, жанра и мотива.

Овакав приступ је у складу с ауторовим теоријским увидом у природу и проблеме тематологије као засебне дисциплине у оквиру компаративне књижевности. Посебно треба истаћи „Методолошки епилог“ студије, у којем се Попов хвата укоштац са приговорима који су пратили тематолошка истраживања од

њихових почетака у немачкој *Stoffgeschichte*, преко радова француских и франкофоних компаратиста, до сличности и (знатних) разлика између тематологије и оне критике којом су се бавили Жорж Пуле, Жан Старобински или Гастон Башлар и која се назива „тематском“. Док је за ове последње, у настојању да проникну у стваралачки процес и имагинативни свет неког писца, проучавање књижевних тема пре средство него циљ, Попов свој рад изричито смешта под окриље проучавања књижевних тема као засебног предмета научног интересовања, углавном следећи методолошке оквире које је одредио Ремон Трусон у књизи *Теме и митови* (1981).

Да би се избегао погрешан утисак, треба за крај нагласити да студија *Двобој као књижевни мотив* није ни заморно испољавање ерудиције, ни доказ о ауоровој темељности. Њене импликације су шире. Кроз испитивање судбине овог мотива све време провејава и једна друга запитаност – ако је на крају своје дуге историје двобој постао антикварна реткост, крајње артифицијалан мотив који нема више ничег заједничког са стварношћу, не одражава ли тај развој и све потпунију маргинализацију књижевности у оквиру те стварности?

Дуња Душанић